

# Emlékezés Munkácsy Mihályra, Budapest szerelmesére

Irtá: dr. Mátéka Béla

Ez évi február 20-án volt 100-ik évfordulója Munkácsy Mihály születésének, de a háborús viszonyok lehetetlenné tették e nevezetes évforduló méltó megünneplését. Munkácsy hosszú évekig élt ugyan külföldön, de mindig büszkén vallotta magát magyarnak és lélekben mindig Budapest polgárának érezte magát. Budapest szerelmese volt, aki a távolból is figyelemmel kísérte fővárosunk hatalmas fejlődését és gyakran jött haza, sokszor magával hozva külföldi barátait, akik azután híret vitték Budapest szépségének és akik Budapest minőségi idegenforgalmában is, mint értékes nevek szerepeltek már abban az időben, amikor idegenforgalmunk még csak „gyermekcipőben” járt.

Munkácsy budapesti látogatásaira éppen ezért szívesen emlékezünk éppen úgy, mint a hollandok is büszkén mutatnak minden helyre, ahol az ő nagy mesterek, Rembrandt járt-kelt és élt. Ilyenformán a magyar kultúrhistoriának érdekes fejezetét jelentik Munkácsynak, a „magyar Rembrandtnak” ezek a budapesti látogatásai és élményei.

Munkácsy először 1863. évben, 19 éves korában került Pestre néhány forinttal s egy ajánlólevéllel a Képzőművészeti Társulat igazgatójához. De neki első dolga volt, hogy elment a Nemzeti Múzeumba, az Országos Képtár festményeinek megtekintésére s innen kapja művészeti irányának első benyomásait. Másfél évig lakott egy Üllői-úti hónapos szobában és itt festi első képeit. Később Bécsbe került, majd három év után súlyos szembajával visszajön Budapestre a Rókus kórházba, ahol teljesen kigyógyították és ezután gyakori vendége lesz a Kossuth Lajos-u. 3. számú házban lévő Kammon kávéház író és művészeti tőrszasztalának. Azután elkerül megint külföldre, hogy 16 évvel később, már mint ünnepezt magyar festő, jelenjen meg hatalmas kompozíciójának, a „Krisztus Pilátus előtt” festménye kiállításán az Andrássy-út 69. számú régi Múcsarnokban. A képet naponta ötezer ember nézte meg. A közelben lakott ugyanakkor Liszt Ferenc, aki akkor kötött mély barátságot Munkácsyval. A Nemzeti Kaszinó a Munkácsy első kiállítása alkalmából nagy lakomát rendezett a művész tiszteletére s ezen megjelent gróf Andrássy Gyula akkori miniszterelnök és Haynald biboros, kalocsai érsek is.

A lakomát jelmezből követte, amelyen megjelent Munkácsy és felesége is, akiket melegen ünnepeletek. Másnap a Hungária szállóban, ahol Munkácsy akkor és később is többször megszállott, disztrakomát adtak a művész tiszteletére s ezen résztvett Trefort kultuszminiszter, Jókai Mór és Liszt Ferenc is. Ekkor tette Liszt azt a magyarságát bizonyító érdekes megjegyzését, Munkácsyhoz lépve:

— Mily boldog lehet Munkácsy — mondotta, — hogy ilyen alkalomkor hazája nyelvén fejezheti ki magát. Ő neki, tette hozzá, az nem adatott meg a sorsától.

Az országgyűlés és az egyetemi ifjúság is ünnepelte Munkácsyt. De nemcsak Pesten, hanem Budán is fényes ünnepek várták az immár világhírré jutott magyar festő-

művészre. Budán a várban Mailáth György országbíró látta őt vendéül Disz-tér 3. számú gyönyörű palotájában, ahol a magyar szellem hatalmas képviselői adtak egymásnak találkozt. Liszt Ferenc ezen az estén mutatta be Munkácsy tiszteletét írt „Ünnepi hangok” című új művét. Tizenhárom hónappal később a művészet-pártoló országbíró ebben a palotában gyilkolták meg szolgálai.

Gróf Andrássy Gyula Margit rakpart 1. sz. alatti palotájában estebédet adott Munkácsy és Liszt tiszteletére. Két év muva készült el Munkácsy a „Kálvárián” című megrendítően szép Krisztus képével, amely a párisi kiállítás nagy sikere után 1884-ben került kiállításra a régi Múcsarnokban. Egy hét alatt közel százezer ember nézte meg

Munkácsynak ezt a megdöbbentő erejű alkotását.

A nyolcvanas években még erejének teljében volt a művész és kedvelte a víg asztaltársaságokat is. Sokat járt a Szervita-tér 2. sz. alatt volt Karikás Mihály-féle Kispipa vendéglőbe, ahol Ábrányi Kornél és Emil, Szilágyi Dezső voltak az asztaltársai.

Legnagyobb művét, a „Honfoglalást” már itthon kezdte el 1891-ben s akkor sokat utazgatott a magyar vidéken, hogy a magyar típusokat tanulmányozza. Ebben az évben Feszty Árpád rendezett estét Bajz utcá 39. szám alatti műtermében Munkácsy tiszteletére. Fesztyné, Jókai Róza volt a háziasszony, és apja Jókai Mór is résztvett az estélyen. A „Honfoglalás” budapesti kiállítása ismét dicső fejezetet jeentett Munkácsy budapesti szereplésében. De ekkor már ott kísért a vég tragikus árnyéka. Utolsó műve, az „Ecce homo” már szörnyű testi és lelki kínok között született és sokszor az ecset is kiesett a mű-

vész kezéből. Utóljára 1896-ban volt Munkácsy párisi műtermében, április 19-én, de másnap már indult hazafelé, nemcsak, hogy résztvegyen a Millenium fényes ünnepségein, hanem érezte élete alkonyát s mint hazáját és fővárosát forrón szerető magyar, itt akart meghalni. A Pannónia szállóban szállt meg, magával hozva az Ecce homo festményét is, amely már az új Múcsarnokban kerül kiállításra. A művész maga mutatja be a képet Ferenc Józsefnek és Tisza Kálmán miniszterelnöknek. Közben az ünnepek annyira kifárasztották, hogy többször is ágyban fekvő beteg. Élete utolsó évei folytonos betegeskedéssel teltek el, míg elkövetkezett a tragikus vég és 1900-ban a Múcsarnok már csak a művész ravatalát látja viszont.

Szobra felállítása érdekében csak nemrég indult hivatalos akció. Ennek a szobornak már régen állania kellene, addig is legalább egy emléktáblát kellene elhelyezni művészi dicsőségének színhelyén a régi Múcsarnokban.

## BUDAPESTI ÁPRILISI ESEMÉNYNAPLÓ

### KIÁLLÍTÁSOK

**Múcsarnok. XIV., Hősök-tere.**

IV. 1—30. „Tavaszi tárlat.”

**Nemzeti Szalon, V., Erzsébet-tér.**

IV. 1—16. Csoportkiállítás.

IV. 22—V. 6. A 100. csoportkiállítás.

**Műbarát. V., Mária-Valéria-u. 12.**

IV. 7—15. Néhai Márton Ferenc eddig ki nem állított képeinek kiállítása.

IV. 16—24. Hámory Ferenc festő-

művész gyűjteményes kiállítása.

IV. 25—V. 4. Csók István és Hollósné Mattioni Eszter festőművészek és Pátray Pál szobrászművész kiállítása.

**Múterem IV., Kossuth Lajos-u. 12.**

IV. 9—19. Magyar Béla festőművész kiállítása.

IV. 23—V. 3. Demjén Mimi festőművész kiállítása.

### ZENE, MŰVÉSZET

IV. 7. Händel: Messiás. V. (Harm.) 18.45 óra.

IV. 8. Bach: Máté-passio. Vezényel: Lichtenberg Emil. Z. (Konc.) 18.45 óra.

IV. 9. Olasz melódiák. Tina d'Orenzo dalestje. Z. (Rózs.) 18.45 óra.

IV. 11. Súlyom-Szervánszky szonáta-est. Z. (Konc.) 18.45 óra.

IV. 12. A Filharmóniai Kamaraegyüttes hangversenye. V. (Harm.) 18.45 óra.

IV. 13. A Budapesti Hangversenyzenekar estje. Beethoven: IX. Szimfónia. Vezényel: Sergio Falloni. V. (Konc.) 18.45 óra.

IV. 16. Giulia Bustabo hegedűestje. V. (Harm.) 18.45 óra.

IV. 18. A Budapesti Hangversenyzenekar estje. Vezényel: de Vlieger belga karnagy. V. (Konc.) 18.45 óra.

IV. 22. Sárdy János ária- és dalestje. V. (Rózs.) 18.30 óra.

IV. 24. A Budapesti Filharmonikusok hangversenye. Vezényel: Ansermet. V., (Harm.) 18.45 órakor.

IV. 25. Ungár Imre zongoramű-

vész zenekari hangversenye. V., (Konc.) 18.45 óra.

IV. 26. Konrad Hansen zongoraestje. V. (Harm.) 18.45 óra.

IV. 27. A Budapesti Hangversenyzenekar estje. Vezényel: Fricsay Ferenc. V. (Konc.) 18.45 óra.

IV. 28. Opera-est. Közreműködik: Pataky Kálmán, Rigó Magda és Losonczy György. V. (Rózs.) 18.30 óra.

### SZINHÁZAK

Színlapok szerint.

**Magyar Művelődés Háza,**

VIII., Tisza Kálmán-tér.

IV. 9. A Gyosz műsoros délutánja. 14.30 óra.

IV. 10. Rózsavölgyi hangverseny. 18.30 óra.

IV. 12. Az Országos Turáni Szövetség művészestje. 17.30 óra.

IV. 16. Strauss: „Denevér”, az Operaház vendégjátéka. 17.30 órakor.

IV. 18. és 20. Ifjúsági filmelőadás: „Negyediziglen”. 15.00 óra.

IV. 18., 19., 20., 21. és 22. Szigligeti: „Liliomfi”, a Nemzeti Színház vendégjátéka. 18.00 óra.

IV. 22. Kisfilharmóniai hangverseny. 15.00 óra.

IV. 23. Puccini: „Pillangókisaszszony”, az Operaház vendégjátéka. 18.00 óra.

IV. 28. Mascagni: „Parasztbecsület”. 18.00 óra.

IV. 29. Olasz muzika. A Székesfővárosi Zenekar munkáshangversenye. 17.30 óra.

IV. 30. Hegedüs L.: „Kossuth”, a Nemzeti Színház vendégjátéka. 10.30 óra.

IV. 30. Magyar nóta-délután. 14.30 óra.

IV. 30. Az Evangéliumi Szövetség előadása. 18.30 óra.

### SPORT

**Atlétika.**

IV. 16. Budapesti női mezei futóbajnokságok.

IV. 23. Országos mezei férfi futóbajnokság.

IV. 30. Országos mezei női futóbajnokság.

**Labdarúgás.**

IV. 9. Újpest—Kolozsvár, BSZKRt—Gamma, Ferencváros—Újvidék, Vasas—Csepel.

IV. 16. Csepel—Szolnok, Gamma—Tisza, Kispest—SalBTC, Vasas—Nagyvárad.

IV. 30. Újpest—Kispest, BSZKRt—DVSC, Ferencváros—Csepel, Elektromos—DiMÁVAG. Mérkőzések kezdete mindig 15 órakor.

**Lóverseny.**

IV. 9., 10., 16. Lóversenyek Me gyeren. Futamok kezdete 14.15 órakor.

IV. 22., 23., 29., 30. A Magyar Lovaregylet versenyei az új Lóversenypályán.

Futamok kezdete 15.00 órakor.

**Ügetés.**

### A Magyar Ügetőverseny Egyesület

#### ügetőversenyt tart

április 12., 15., 19.

Belépőjegyek: I. hely, úri 5.— P, hölgyjegy 4.— P, II. hely 2.— P, III. hely —.60 P, különfogadási helyre 5.— P. Közlekedés a 75. és 76. számú villamosokon.

**A versenyek kezdete d.u. 2 óra**

**Ökölvívás.**

IV. 30. Országos vidéki bajnokságok. Nemzeti Sportcsarnok.

**Torna.**

IV. 15—16. Országos díszturnaverse nyek. Nemzeti Sportcsarnok.

IV. 9., 16., 30. Budapesti kerületi és országos ifjúsági bajnokságok.

**Vívás.**

IV. 15. A HTVK I. o. Gömbös Gyula párbajtőr emlékversenye.

IV. 16. A HTVK I. o. Gömbös Gyula kard emlékversenye.

IV. 30. A MVSZ kard egyéni bajnoksága.